

Avsedd för
Stadsledningskontoret
Stockholms stad

Dokumenttyp
Rapport

Datum
Mars 2019

UTVÄRDERING STOCKHOLMS STADS RÅD FÖR FUNKTIONSHINDERSFRÅGOR

Beskrivning
Mottagare
Datum
Från

Rapport – Utvärdering av Stockholms stads råd för funktionshindersfrågor
Stadsledningskontoret, Kansliet för mänskliga rättigheter
Mars 2019
Viktoria Ramnelius, Emina Delic, Jesper Stockman - Ramböll Management Consulting

Ramböll
Krukmakargatan 21
Box 17009
SE-104 62 Stockholm
T +46 (0)10 615 60 00
www.ramboll.se

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING	6
1.1	Bakgrund	6
1.2	Rambölls uppdrag	6
1.3	Tillvägagångssätt för genomförande för utvärderingen	7
1.4	Rapportens disposition	9
2.	FUNKTIONSHINDERSRÅDENS ORGANISATION	10
2.1	Beskrivning av rådets organisation	10
2.2	Beskrivning av rådets sammansättning	10
2.3	Vakanser och frånvaro	11
2.4	Beskrivning av nomineringsprocessen	12
3.	RESULTAT AV ENKÄTSTUDIE	13
4.	RAMBÖLLS NULÄGESANALYS OCH REKOMMENDATIONER	14
4.1	Uppdrag och mål	14
4.1.1	Nulägesanalys av rådets uppdrag och mål	15
4.1.2	Rekommendationer för uppdrag och mål	15
4.2	Struktur och samverkan	16
4.2.1	Nulägesanalys struktur och samverkan	16
4.2.2	Rekommendationer för funktionshindersrådets struktur och samverkan	18
4.3	Processer och arbetssätt	19
4.3.1	Nulägesanalys processer och arbetssätt	20
4.3.2	Rekommendationer för funktionshindersrådets processer och arbetssätt	22
4.4	Styrning och ledning	23
4.4.1	Nulägesanalys styrning och ledning	23
4.4.2	Rekommendationer för funktionshindersrådets styrning och ledning	24
4.5	Kompetens	24
4.5.1	Nulägesanalys av funktionshindersrådets kompetens	24
4.5.2	Rekommendationer för funktionshindersrådets kompetens	24
4.6	Kultur	25
4.6.1	Nulägesanalys kultur	25
4.6.2	Rekommendationer kultur	25
5.	UTGÅNGSPUNKTER FÖR VIDARE UTREDNING AV OMORGANISERING	25
5.1	Utgångspunkt 1: Facknämndsråd och kommunstyrelsens råd	25
5.2	Utgångspunkt 2: Ett övergripande råd	27

Sammanfattning

Stockholm stad arbetar med att nå målet med att staden ska vara tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga, och att personer med funktionsnedsättning i alla åldrar ska kunna vara fullt delaktiga i stadens samhällsliv på jämlika villkor som alla stockholmare. Att samverka med funktionshindersorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning är en viktig del i stadens arbete för tillgänglighet och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och för att ge staden bättre beslutsunderlag i frågor som rymmer funktionshindersaspekter.

Stadens råd för funktionshindersfrågor, funktionshindersråd eller råd, tjänar syftet att möjliggöra inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Råden ska samtidigt stödja och bidra med kompetens i stadens arbete med att införliva funktionshindersperspektivet. Samtliga stadens nämnder och bolagsstyrelser har egna råd eller delar råd med andra nämnder och bolagsstyrelser. Organiseringen av råden och de samrådsformer som används har kontinuerligt utvecklats för att säkerställa att de är ändamålsenliga och att de erbjuder en reell möjlighet till inflytande och delaktighet samt ger bra underlag för beslut. Emellertid har staden fått indikation på vissa utmaningar med samverkan inom rådsarbetet och det är mot denna bakgrund kommunfullmäktige initierade, i samband med beslut om ett nytt funktionshinderspolitiskt program i maj 2018, att rådets nuvarande arbete och organisering ska utvärderas i syfte att stärka delaktigheten.

Ramböll har under hösten 2018 och vintern 2019 genomfört en utvärdering av stadens råd för funktionshindersfrågor. Resultatet av utvärderingen presenteras i denna rapport tillsammans med Rambölls rekommendationer för en mer ändamålsenlig samverkan utifrån rådets syfte och uppdrag.

Utvärderingen visar att kommunfullmäktiges instruktioner för råden inte på ett tillräckligt sätt redogör för rådets syfte, uppdrag och mål samt vilken effekt rådets arbete förväntas skapa. Otydligheten har lett till att uppdragen utformats genom ledamöternas egna tolkningar av kommunfullmäktiges instruktioner till råden och vad det innebär att vara "rådgivande organ i frågor som har funktionshindersaspekter". Ramböll noterar också delade meningar hos ledamöterna kring huruvida rådets uppdrag ska vara operativt eller strategiskt. Utvärderingen visar också att rekryteringen av ledamöter är en stor utmaning och att intresseorganisationerna upplever svårigheter med att nominera ledamöter till råden vilket är en av anledningarna till rådets många vakanser. Utvärderingen visar även att det faktum att enbart HSO Stockholms stad (Handikapporganisationernas samarbetsorgan), SRF Stockholms stad (Synskadades riksförbund) och DHR Stockholmsavdelningen (Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet) har rätt att nominera ledamöter uppfattas begränsa rekryteringen och leder till underrepresentation av vissa målgrupper. Uppfattningen bland majoriteten av de intervjuade är att det i nuläget finns för många råd vilket också förstärker svårigheterna med nominering och rekrytering.

Denna utvärdering visar att samverkan inte fungerar ändamålsenligt då samverkansparterna har otydliga roller och ansvar i samverkan. Även rollerna inom råden d.v.s. ordföranderollen, sekretärrollen och ledamotsrollen har utformats olika vilket försvårar samverkan och arbetet inom råden. Ramböll ser utifrån intervjuer med ledamöterna att de råd som har tydliga kopplingar till sakområden, t.ex. utbildning och sociala frågor, tenderar att fungera bättre då de beskrivs ha tydligare fokus och avgränsningar i sitt arbete. Detta stärks genom att intervjuerna visar att det finns stora utmaningar i mycket av stadsdelsnämndsrådets arbete utifrån effektivitet och arbetsupplägg. Samverkan i bolagsstyrelsernas råd beskrivs inte heller fungera ändamålsenligt då bolagsstyrelserna har en annan struktur och uppbyggnad än stadens facknämnder och stadsdelsnämnder, vilket försvårar möjligheten till insyn och transparens i ärenden och således även till inflytande.

Utvärderingen visar fortsättningsvis att avsaknaden av tydliga arbetssätt och processer i instruktionerna för råden har resulterat i att samtliga råd har utformat arbetssätt på egen hand och efter

bästa förmåga. Detta beskrivs ofta leda till hög arbetsbelastning och ineffektivitet då grundförutsättningen gällande roller och ansvar är otydlig från grunden. Arbetsformerna i råden beskrivs också vara problemorienterade. Fokus läggs ofta på frågor som råden inte kan påverka vilket leder till att syftet med inflytande, kompetens- och erfarenhetsutbyte inte uppfylls och till att många ledamöter och tjänstemän känner sig omotiverade till samverkan. En ytterligare utmaning är att råden upplever att de kommer in för sent i beslutsprocesserna och att resultatet av deras synpunkter ofta blir ett protokoll som skickas till ansvarig nämnd snarare än kunskapsutbyte och dialog i planeringsstadiet.

Utifrån nulägesanalysen lämnar Ramböll ett antal övergripande rekommendationer för ett mer ändamålsenligt upplägg och arbete med råden med syftet att optimera samverkan. Ramböll anser att instruktionerna för råden behöver revideras. Rådets uppdrag, syfte och mål behöver definieras och samtliga roller i samverkan förtydligas. Ramböll anser även att arbetssätt och processer behöver tas fram och tydliggöras i instruktionerna för råden för att säkerställa effektivitet och en mer balanserad arbetsbelastning. Ramböll rekommenderar att Stockholms stad tar över samordningsuppdraget för nominering och rekrytering eftersom uppdraget innebär ett stort ansvar som inte bör ligga på en extern aktör, men också för att säkerställa representation från hela målgruppen. Utöver det bör antalet råd minska för att säkerställa en mer ändamålsenlig representation i råden och förenkla styrning och ledning. Ramböll rekommenderar utifrån det två utgångspunkter för vidare utredning av råden. De är enbart utgångspunkter då de baseras på intervjuerna i denna utvärdering och fler perspektiv behöver beaktas för en hållbar lösning av organisering. Ramböll vill dock poängtera att en förutsättning för en ändamålsenlig samverkan, oavsett framtida organisering, är implementering av Rambölls rekommendationer i kapitel 4 då organisering i sig inte enskilt kommer att lösa utmaningarna med samverkan inom råden.

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Stockholm stad arbetar med att nå målet att staden ska vara tillgänglig för alla, oavsett funktionsförmåga, och att personer med funktionsnedsättning i alla åldrar ska kunna vara fullt delaktiga i stadens samhällsliv på jämlika villkor som alla stockholmare. Att samverka med funktionshindersorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning är en viktig del i stadens arbete för tillgänglighet och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och för att ge staden bättre beslutsunderlag i frågor som rymmer funktionshindersaspekter.

Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023¹ tydliggör inriktningen för arbetet och preciserar dessutom flera prioriterade områden för stadens verksamheter. Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete. Det framgår av programmet att arbetet ska bedrivas med stöd av funktionshindersperspektivet.

Stadens arbete med tillgänglighet och delaktighet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som ska garantera att personer med funktionsnedsättning kan leva ett självständigt liv och delta i samhället på lika villkor som alla andra. Arbetet bygger också på Agenda 2030 och den nationella funktionshinderspolitiken.

Stadens råd för funktionshindersfrågor, funktionshindersråd eller råd, tjänar syftet att möjliggöra inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Råden ska samtidigt stödja och bidra med kompetens i stadens arbete med att införliva funktionshindersperspektivet. Samtliga stadens nämnder och bolagsstyrelser har egna råd eller delar råd med flera nämnder och bolagsstyrelser. Organiseringen av råden och de samrådsformer som används har kontinuerligt utvecklats för att säkerställa att de är ändamålsenliga och att de erbjuder en reell möjlighet för inflytande och delaktighet samt ger bra beslutsunderlag. Däremot har staden fått indikation på vissa utmaningar med samverkan inom rådsarbetet och det är mot denna bakgrund kommunfullmäktige initierade, i samband med beslut om ett nytt funktionshinderspolitiskt program, att rådets nuvarande arbete och organisering ska utvärderas i syfte att stärka delaktigheten.

1.2 Rambölls uppdrag

Ramböll har fått i uppdrag av stadsledningskontoret att utvärdera och beskriva nuvarande organisation och arbetsformer för Stockholm stads 27 råd för funktionshindersfrågor. I uppdraget ingår att beskriva de olika rådets sammansättning gällande funktionsnedsättning, kön, ålder, i vilken utsträckning barn och unga med funktionsnedsättning företräds samt en redogörelse av aktuella vakanser och frånvaro i råden.

Vidare ska Ramböll redogöra för samverkansparternas (ledamöter i råden, HSO Stockholms stad, DHR Stockholmsavdelningen (Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet), SRF Stockholms stad (Synskadades riksförbund), rådets sekreterare, förvaltnings-/ bolags- och avdelningschefer, Stockholms stads funktionshindersombudsman) uppfattning om samverkan. Utvärderingen ska mynna ut i en redogörelse för förändringsbehov och ta fram rekommendationer för en mer ända-

¹ Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023, Dnr 171-1831/2016, Kommunfullmäktige 2018-05-28, Stockholms stad

målsenlig samverkan mellan staden och de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Utöver det ska utvärderingen gärna leda till förslag på förändringar i organisering av stadens funktionshindersråd.

1.3 Tillvägagångssätt för genomförande för utvärderingen

Intervjuer

I samband med utvärderingen har totalt 19 intervjuer genomförts varav 12 intervjuer med ledamöter från funktionshindersråden, en intervju med förtroendevald i kommunstyrelsens (KS) råd, tre intervjuer med funktionshindersorganisationernas kanslier, en intervju med funktionshindersombudsmannen och två intervjuer med tjänstemän inom Stockholms stad. Intervjupersonerna utsågs av Stockholms stad i samråd med HSO och tilldelades Ramböll. Intervjuerna har varit semi-strukturerade, vilket innebär att frågeguiden innehållit öppna frågor där respondenten har tillåtits att resonera och tala fritt utifrån ett antal frågeområden baserade på dels specifika frågeområden från beställaren (se ovan), dels Rambölls systematiska metod för översyn av verksamheter. Se tabellen nedan.

Enkät

Enkäten "Utvärdering av Stockholms stads funktionshindersråd" togs fram av stadsledningskontoret och skickades ut till samtliga ledamöter under perioden 2-10 oktober 2018. I rapporten presenteras de frågor som rör rådets sammansättning utifrån kön och ålder samt i vilken utsträckning barn och unga med funktionsnedsättning företräds.

Workshop

I samband med utvärderingen anordnades en workshop tillsammans med ett urval av sekreterarna i råden. Stockholms stad gjorde urvalet av sekreterare och bjöd in dem till workshopen.

Dokumentstudier

Dokumentstudier av stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning och kommunfullmäktiges instruktioner till råden har genomförts.

Fråga om frånvaro och vakanser

Information om vakanser och frånvaro har inhämtats från HSO:s kansli och rådets sekreterare.

Rambölls metod för översyner

Ramböll använder som metod i sina översyner en väl beprövad modell som baseras på systemisk teoretisk grund (Gregory Bateson; Humberto Maturana). Modellen används för att få en bild av utvärderingsobjektets ändamålsenlighet, prestationsförmåga och utvecklingspotential. Modellen innebär att vi lägger stor vikt vid att förstå helheten och hur olika delar i ett system hänger ihop och påverkar varandra. Vi ser det som ska utvärderas som ett system och vill förstå den och dess roll utifrån ett helhetsperspektiv, istället för att begränsa förståelsen och perspektivet till den egna uppgiften, avdelningen eller professionen. Det totala systemet ska därför inte ses som summan av delarnas egenskaper, utan som en produkt av hur alla delar integrerar och samspelar med varandra.

Modellen tar utgångspunkt i utvärderingsobjektets (funktionshindersrådets) uppdrag och målsättningar och inkluderar ytterligare fem analysområden och relationen dem emellan för att besvara om verksamheten fungerar ändamålsenligt och är rustad för att uppfylla sitt uppdrag. Dessa fem aspekter är *struktur och samverkan, ledning och styrning, kompetens, kultur samt processer och arbetssätt*. En utredning kan innebära en genomlysning av alla aspekter för att säkerställa att vi får en heltäckande bild, men i vissa fall kan det finnas anledning att begränsa analysen till specifika områden. I detta uppdrag har samtliga aspekter iakttagits.

I tabellen nedan framgår de frågeställningar som använts för att analysera respektive områden.

Analysområde	Frågeställningar
Uppdrag och mål	- Vilka är rådens övergripande uppdrag? Är uppdragen tydliga? - Finns det en samsyn kring uppdraget mellan de olika parterna (ledamöter, förtroendevalda, tjänstemän)? - Vad är syftet med råden? Finns det en samsyn kring rådets syfte mellan de olika parterna (ledamöter, förtroendevalda, tjänstemän)? - Finns uppsatta mål för arbetet med funktionshindersråden? På övergripande nivå? På lokal nivå?
Struktur och samverkan	- Hur påverkas samverkan av nuvarande organisering av råden? - Hur fungerar samverkan utifrån syftet att möjliggöra inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning? - Hur fungerar samverkan utifrån syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser? - Hur kan samverkan (1) inom råden (2) mellan råden och (3) mellan råden och staden bli mer ändamålsenlig? - Hur kan rådet anpassas för att optimera arbetet med ett stärkt funktionshindersperspektiv i staden?
Ledning och styrning	Hur styrs råden? Hur följs rådets arbete upp?
Kompetens	- Uppfyller råden syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i staden? - Finns det tillräckligt med kompetens i råden för att säkerställa en ändamålsenlig samverkan? - Vad behövs för att stärka kompetensen i råden?
Kultur	Frågor om kultur ställs inte direkt i intervjuer men framgår genom övriga frågor
Processer och arbetssätt	- Hur ser arbetet i råden ut utifrån kommunfullmäktiges instruktioner? - Hur går ett möte till? Hur fördelas arbetsuppgifter inom rådet? - Hur bestäms vilka ärenden som ska upp i rådet? Hur ser ärendegången ut? - Främjar arbetsformerna syftet att skapa delaktighet för de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning? - Främjar arbetsformerna syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser? - Hur fungerar arbetet i rådet utifrån nämndens/bolagsstyrelsen enskilda uppdrag? - Hur fungerar rekryteringsprocessen av ledamöter?

1.4 Rapportens disposition

Efter detta inledande kapitel följer en redogörelse av funktionshindersrådets organisation idag, hur vakanser och frånvaro ser ut i råden samt en beskrivning av nomineringsprocessen. Efter det redovisas resultatet av enkätstudien. I kapitel fyra redovisas Rambölls nulägesanalys utifrån frågeställningarna med tillhörande förslag på åtgärder för vidare utveckling av Stockholms stads råd för funktionshindersfrågor. Avslutningsvis presenterar Ramböll förslag på utgångspunkter för vidare utredning av omorganisering.

2. FUNKTIONSHINDERSRÅDENS ORGANISATION

2.1 Beskrivning av rådets organisation

I Stockholm stad finns det totalt 27 råd för funktionshindersfrågor. Av dessa är 14 stadsdelsnämndsråd, 9 facknämndsråd, 3 bolagsstyrelseråd och 1 kommunstyrelseråd.

Tabell 1. Funktionshindersrådets organisation

Övergripande råd	Facknämndernas råd	Bolagsstyrelsernas råd	Stadsdelsnämndernas råd
Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor	- Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden - Fastighetsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden - Idrottsnämnden - Kyrkogårdsnämnden - Socialnämnden, äldre- och överförmyndarnämnden - Trafik- och renhållningsnämnden, Stockholms parkering - Utbildningsnämnden - Kulturnämnden - Arbetsmarknadsnämnden	- Familjebostäder, Svenska Bostäder, Stockholmshem, Micasa AB - Stockholms Vatten och Avfall, Stockholms hamn, Stockholm Exergi och Stokab - Stockholms Business Region	- Bromma stadsdelsnämnd - Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd - Farsta stadsdelsnämnd - Hägersten-Liljeholmen stadsdelsnämnd - Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd - Kungsholmens stadsdelsnämnd - Norrmalms stadsdelsnämnd - Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd - Skarpnäck stadsdelsnämnd - Skärholmens stadsdelsnämnd - Spånga-Tensta stadsdelsnämnd - Södermalms stadsdelsnämnd - Älvsjö stadsdelsnämnd - Östermalms stadsdelsnämnd

Kommunstyrelsens funktionshindersråd bevakar funktionshindersfrågor på stadsövergripande nivå. Rådet har 16 ledamöter och fyra ersättare. Ledamöterna består av företrädare för de politiska partierna i kommunstyrelsen och av representanter för funktionshindersorganisationer i Stockholms stad. De övriga råden har sju ledamöter som representerar funktionshindersorganisationer. Varje råd har en sekreterare som bistår rådet med administrativt och praktiskt stöd. Sekreteraren är en tjänsteman vid den förvaltning eller det bolag som rådet tillhör.

2.2 Beskrivning av rådets sammansättning

Enligt *"Instruktioner för kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor"* beslutade av kommunfullmäktige den 15 juni 2015 är rådets sammansättning:

Rådets sammansättning

Rådet ska bestå av 16 ledamöter utsedda av kommunstyrelsen. Ordförande utses av kommunstyrelsen och vice ordförande av rådet. 8 ledamöter ska vara förtroendevalda och företräda staden. 8 ledamöter och fyra ersättare utses av kommunstyrelsen efter förslag av handikapporganisationerna. Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO, samordnar nomineringarna. Rådet har möjlighet att adjungera personer till sina sammanträden. Endast boende i Stockholms stad kan väljas till kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor. Rådets ledamöter väljs för 4 år efter val till kommunfullmäktige.

Enligt "Instruktioner för nämndanknutna råd för funktionshindersfrågor" beslutade av kommunfullmäktige 13 juni 2011 är rådets sammansättning:

Rådets sammansättning

Stadsdelsnämnder eller motsvarande samt nämnder med ansvar för följande frågor skall ha ett eget råd för funktionshindersfrågor, bestående av 7 ledamöter:

- Stadsbyggnadsfrågor
- Gatu- och fastighetsfrågor
- Sociala frågor
- Utbildningsfrågor

Dessa ledamöter utses av respektive nämnd/nämnder eller bolag efter förslag av handikapporganisationerna. Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO, samordnar nomineringarna. För övriga gäller att samtliga stadens nämnder och bolag skall ha ett råd för funktionshindersfrågor knutet till sig, antingen genom ett eget råd eller genom koppling till andra verksamheters råd. Nämndens presidium avgör, i samråd med antingen befintligt råd för funktionshindersfrågor eller med Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO, om nämnden/bolaget skall ha ett eget eller delat råd med annan nämnd/bolag. Dessa råd skall bestå av 7 ledamöter, utsedda av respektive nämnd/nämnder eller bolag efter förslag av handikapporganisationerna. Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO, samordnar nomineringarna. Ordförande och vice ordförande utses av rådet. Rådet har möjlighet att adjungera personer till sina sammanträden. Endast boende i Stockholms stad kan väljas till råd för funktionshindersfrågor. Rådets ledamöter väljs för 4 år efter val till kommunfullmäktige.

2.3 Vakanser och frånvaro

I tabell 2 framgår antalet vakanser per råd som vid tillfället av undersökningen hade vakanser. Totalt uppgår antalet vakanser till 27.

Tabell 2. Antal vakanser per råd

Antal vakanser	Råd
3	Bostadsbolagsstyrelserna
2	Enskede-Årsta-Vantör
1	Farsta
3	Hässelby-Vällingby
1	Idrottsnämnden
2	Kungsholmen
2	Norrmalm
3	Rinkeby-Kista
4	Skarpnäck
1	Social-, äldre- och överförmyndarnämnden
2	Spånga-Tensta
2	Stockholm Business Region
1	Älvsjö

Utöver vakanserna kan konstateras att de ledamöter som är tillsatta ofta har hög frånvaro. Många råd brister även i att lämna in protokoll I till HSO Stockholms stads kansli regelbundet eller någonsin under året trots att det ingår i sekreterarens uppdrag. I dessa två hänseenden är det särskilt stadsdelsnämndernas funktionshindersråd som brister. Dock rapporterar även de facknämndsknutna råden stora brister i närvaro, bland annat på grund av sjukdom hos ledamöter. Frånvaron uppges i intervjuerna även vara ett resultat av svårigheter att lämna sitt ordinarie arbete (i de fall ledamöter fortfarande är aktiva i arbetslivet). Överlag varierar närvaron i de olika råden över året

men det finns indikationer i intervjuerna på att råden drivs av enskilda individers engagemang och att det är dessa individer som också har högst närvaro. Få eller inga råd har samtliga ledamöter tillsatta och samtidigt hög närvaro.

2.4 Beskrivning av nomineringsprocessen

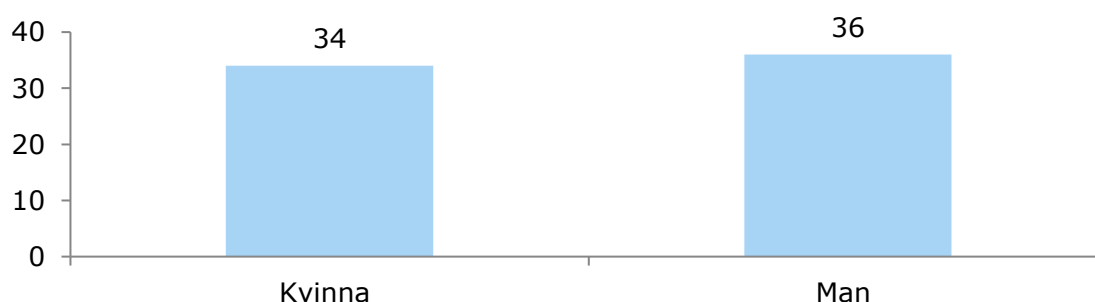
HSO Stockholms stad ansvarar för att nominera ledamöter till samtliga råd. HSO Stockholms stad samlar in förslag på ledamöter från sina 32 medlemsorganisationer samt från DHR Stockholmsavdelningen och SRF Stockholms stad. Därefter föreslår HSO ledamöter till samtliga nämnders och bolagsstyrelser funktionshindersråd. Varje nämnd och bolagsstyrelse beslutar om ledamöter utifrån HSO:s förslag.

3. RESULTAT AV ENKÄTSTUDIE

Nedan följer en sammanställning av rådets sammansättning utifrån kön och ålder samt frågan om i vilken utsträckning barn och unga med funktionsnedsättning företräds. Sammanställningen baseras på den enkät stadsledningskontoret genomförde ("Utvärdering av Stockholms stads funktionshindersråd") i oktober 2018.

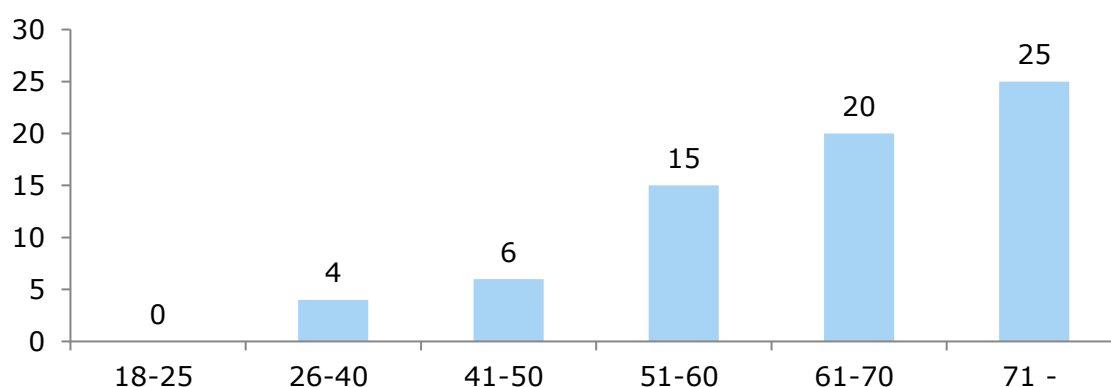
Figur 1. Fråga i enkät om kön

Av de 70 ledamöter som svarade på enkäten var 34 kvinnor och 36 män (antal).

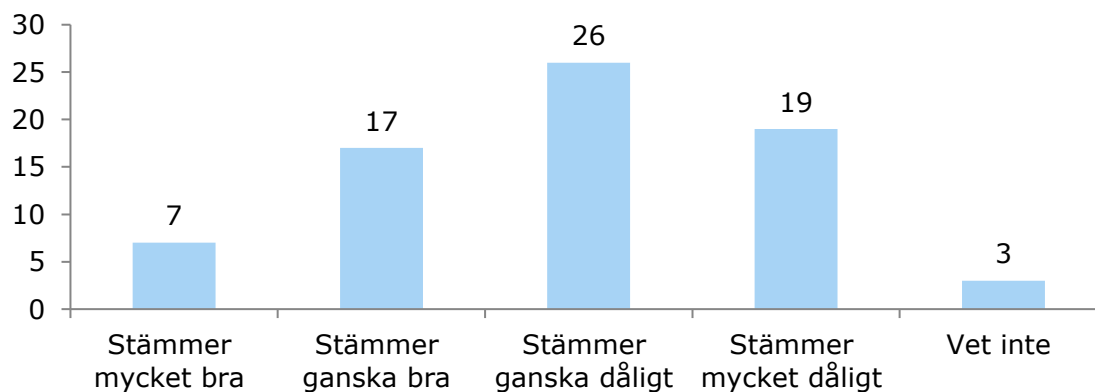
Figur 2. Fråga i enkät om ålder

Åldersfördelningen bland de 70 svarande ledamöterna ser ut som följer (antal).

Figur 3. Påstående i enkät "Barn och unga med funktionsnedsättning företräds i råden på ett tydligt sätt"

Vid en överblick framgår att 45 av de 72 svarande anser att påståendet att barn med funktionsnedsättning företräds på ett tydligt sätt stämmer ganska- eller mycket dåligt (antal).

4. RAMBÖLLS NULÄGESANALYS OCH REKOMMENDATIONER

I detta kapitel presenteras en nulägesanalys utifrån samtliga delar i Rambölls modell för översyner (se s.8). Där det är möjligt görs analysen även med utgångspunkt i kommunfullmäktiges instruktioner till funktionshindersråden och enkäten som Stockholms stad skickat ut till samtliga ledamöter. Nedan presenteras nulägesanalyser av rådets uppdrag och mål, struktur och samverkan, ledning och styrning, processer och arbetssätt, kultur och kompetens. Efter varje nulägesanalys följer Rambölls rekommendationer för en mer ändamålsenlig samverkan mellan staden och de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning.

4.1 Uppdrag och mål

I denna del presenteras en nulägesanalys samt rekommendationer för rådets *uppdrag och mål*.

Med utgångspunkt i instruktioner för råden antagna av kommunfullmäktige har uppdrag och mål analyserats utifrån frågeställningarna:

- Vad är rådets övergripande uppdrag? Är uppdraget tydligt?
- Finns det en samsyn kring uppdraget mellan de olika parterna (ledamöter, förtroendevalda, tjänstemän)?
- Vad är syftet med råden? Finns det en samsyn kring rådets syfte mellan de olika parterna (ledamöter, förtroendevalda, tjänstemän)?
- Finns uppsatta mål för arbetet med funktionshindersråden? På övergripande nivå? På lokal nivå?

Enligt *"Instruktioner för kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor"* beslutade av kommunfullmäktige den 15 juni 2015 är rådets uppgifter:

Rådets uppgifter

Rådet ska verka som rådgivande organ i frågor som har funktionshindersaspekter. Rådet skall ta initiativ till förbättringar för personer med funktionshinder i alla åldrar. Rådet ska ha en stödjande funktion för stadens nämnd- och bolagsanknutna råd. Rådet ska ges tillfälle att framföra synpunkter på stadens övergripande arbete med funktionshindersfrågor. Rådet skall ges tillfälle att yttra sig över förslag till policy- och styrdokument som berör funktionshindrade. Ärenden gällande enskild person får inte behandlas inom rådet. Rådet kan inte ersätta enskilda handikapporganisationers rätt att samverka enligt socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Hälso- och sjukvårdslagen (HoSL).

Enligt *"Instruktioner för nämndanknutna råd för funktionshindersfrågor"* beslutade av kommunfullmäktige 13 juni 2011 är rådets uppgifter:

Rådets uppgifter

Rådet skall verka som rådgivande organ i frågor som har handikappaspekter. Rådet skall ta initiativ till förbättringar för personer med funktionshinder i alla åldrar. Rådet skall ges tillfälle att framföra synpunkter över ärenden som berör personer med funktionshinder. Rådet skall ges tillfälle att yttra sig över tjänstutlåtanden som berör funktionshindrade innan beslut fattas. Rådet skall också ges tillfälle att yttra sig över förslag till policy- och styrdokument som berör funktionshindrade. Ärenden rörande enskild person får inte behandlas inom rådet. Rådet kan inte ersätta enskilda handikapporganisationers rätt att samverka enligt socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Hälso- och sjukvårdslagen (HoSL).

4.1.1 Nulägesanalys av rådets uppdrag och mål

Rådets uppdrag är otydligt

Av intervjuerna framgår att instruktionerna från kommunfullmäktige upplevs som för övergripande och brister i att tydliggöra uppdraget för samtliga intervjuade. Utöver det anser det vara otydligt vad det innebär att vara "rådgivande organ i frågor som har funktionshindersaspekter" för samtliga intervjuade. Såväl ledamöter som tjänstemän menar att detta lämnar stort utrymme för egna tolkningar av hur rådets uppdrag bör utformas. Ramböll noterar att det råder meningsskiljaktigheter mellan ledamöter kring vad syftet med råden är samt om uppdraget ska vara operativt eller strategiskt. Vissa råd arbetar i nuläget med fokus på fysisk planering och tillgänglighetsvandringar medan andra råd arbetar mer strategiskt. Ett råd som lyfts som välfungerande i intervjuer med ledamöter, trots bristande instruktioner, är kyrkogårdsnämndens råd. Ramböll bedömer utifrån intervjuerna att detta beror på att fysisk planering genom tillgänglighetsvandringar (som detta råd har som fokus) är lättare för samtliga parter att förstå än det strategiska arbetet som ledamöterna i många fall upplever som mer abstrakt.

Kommunstyrelsens råd har idag inte möjlighet att ge stöd till de nämndknutna och bolagsstyrelseknutna råden i enlighet med instruktionerna

Enligt instruktionerna ska kommunstyrelsens råd bl.a. stödja de nämnd- och bolagsstyrelseknutna råden. Detta är en stor utmaning dels då ärendegången är kort och dels för att instruktionerna inte beskriver vad det innebär att vara stödjande. Ledamöterna från stadsdelsnämndernas och facknämndernas råd efterlyser dock stöd från kommunstyrelsens råd då det är det enda rådet där förtroendevalda finns representerade. Samtidigt lyfter ledamöterna från kommunstyrelsens råd att de behöver fokusera på rådets egna frågor och arbete och har svårt att räkna till i en stödjande funktion.

Barn och unga representeras inte på ett tydligt sätt

Av intervjuerna med ledamöter framgår att frågor ofta bedrivs utifrån den egna agendan/funktionsnedsättningen vilket försvårar representation av hela funktionshindersrörelsen. Ledamöterna uppger även att råden brister i bevarandet av barns och ungas perspektiv och att barn och unga med funktionsnedsättning inte företräds i råden i tillräcklig omfattning. Enkäten visar att majoriteten av ledamöterna svarar att det "stämmer ganska dåligt" eller "stämmer mycket dåligt" att "Barn och unga med funktionsnedsättning företräds i råden på ett tydligt sätt". Såväl ledamöter som sekreterare och andra tjänstemän påpekar att den höga medelåldern kan vara en bidragande faktor till detta.

Det saknas tydliga och gemensamma mål för funktionshindersrådets arbete

Det saknas i nuläget tydliga mål för funktionshindersrådets arbete vilket resulterat i att ledamöterna känner viss osäkerhet kring vad de förväntas "leverera". Ramböll anser att programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning är ett gediget styrdokument som på ett tydligt sätt visar stadens mål och fokusområden för arbetet med funktionshindersperspektivet. Av programmet framgår dessutom att det utgör en grund för samråd med intresseorganisationer. Ledamöterna framför att de känner viss osäkerhet kring hur programmet ska tillämpas i praktiken och efterlyser mer inkludering i nämndernas arbete med att genomföra programmet.

4.1.2 Rekommendationer för uppdrag och mål

Rådets uppdrag behöver bli tydligare

Rambölls utvärdering visar att råden behöver stöd i arbetet utifrån kommunfullmäktiges instruktioner. Ramböll rekommenderar därför att syftet med råden, rådets uppdrag och karaktär (strategiskt och/eller operativt) tydliggörs i instruktionerna. Ramböll rekommenderar att revideringen av instruktionerna sker i relation till programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Råden ska vara en samverkanspart för dialog och kunskapsutbyte

I rådets uppdrag ingår inte beslutsfattande och råden är inte en kontrollinstans utan en samverkanspart med vilken staden ska föra dialog utifrån kunskapsutbyte. Ramböll anser därför att instruktionerna på ett tydligt sätt bör redogöra för vad det innebär att vara "rådgivande organ i frågor som har funktionshindersaspekter" (se Rambölls rekommendationer för processer och arbetsätt).

Ta fram tydligt definierade och mätbara mål

Ramböll rekommenderar att mål för rådets arbete och effekten som rådets arbete förväntas ge förtydligas i instruktionerna då detta är en förutsättning för uppföljning och förbättringsarbete (se nulägesanalys styrning och ledning).

4.2 Struktur och samverkan

I denna del presenteras en nulägesanalys samt rekommendationer för rådets *struktur och samverkan*.

För att analysera struktur och samverkan har följande frågor använts för som grund:

- Hur påverkas samverkan av nuvarande organisering av råden?
- Hur fungerar samverkan utifrån syftet att möjliggöra inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning?
- Hur fungerar samverkan utifrån syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser?
- Hur kan samverkan (1) inom råden (2) mellan råden och (3) mellan råden och staden bli mer ändamålsenlig?
- Hur kan rådet anpassas för att optimera arbetet med ett stärkt funktionshindersperspektiv i staden?

4.2.1 Nulägesanalys struktur och samverkan

Råden beskrivs vara homogena

I intervjuer med ledamöterna framgår att råden upplevs vara homogena utifrån funktionsnedsättning och ålder. Enkäten bekräftar en hög genomsnittsålder då majoriteten av respondenterna uppger att de är över 60 år (stor del över 70). Detta medför underrepresentation av framförallt målgruppen yngre med funktionsnedsättning. Ramböll anser att denna snedfördelning kan leda till att vissa perspektiv och kompetenser inte inkluderas, så som t.ex. barn och ungas perspektiv.

Det finns i nuläget för många råd

Den generella uppfattningen bland ledamöter, sekreterare, intresseorganisationer och tjänstemän är att det i nuläget finns för många råd och att fler råd utifrån dagens upplägg och facknämnders ansvarsområden kan slås ihop. Rådets arbete uppges dessutom till stor del vara ett resultat av de unika sammansättningarna av enskilda ledamöter i respektive råd. En viktig aspekt för hur rådets arbete har utvecklats uppges av ledamöterna vara förtroendevaldas och tjänstemäns personliga engagemang och intresse av funktionshinderfrågor. Ramböll ser det som problematiskt att många råd är beroende av enskilda ledamöters arbete och engagemang. De många råden och platserna att tillsätta försvårar rekrytering av ledamöter (se delkapitel om nulägesanalys av processer och arbetssätt).

Tydlig roll- och ansvarsfördelning saknas

Något som samtliga aktörer i intervjuer och workshop lyfter som en stor utmaning i rådets arbete och samverkan är att det i instruktionerna saknas en tydlig roll- och ansvarsfördelning. Nuvarande instruktioner redogör delvis för rollfördelningen genom att tydliggöra förvaltningarnas ansvar att

utse föredragande i olika ärenden, men då många råd saknar föredragande fungerar inte detta i praktiken. Utöver tydliga roller för samtliga aktörer i samverkan framgår i intervjuerna att en tydlig ordföranderoll utifrån ledarskap och styrning är en framgångsfaktor för rådens arbete. Bristen på instruktioner för roll- och ansvarsfördelning leder till att sekreterarna ofta förväntas vara spindeln i nätet och driva samverkan mellan staden och intresseorganisationerna. Det framkommer att många sekreterares roll och ansvar kring att fördela ärenden till råden, sammankalla och skicka handlingar till möten samt hantera intern kommunikation m.m. är mycket tidskrävande och omfattande. Sammanfattningsvis är sekreterarnas roll, ansvar och uppskattad tid för uppdraget otydlig vilket skapar en utmaning för flera av sekreterarna.

Koppling till sakområden underlättar samverkan

Ramböll ser utifrån intervjuer med ledamöterna att de råd som har tydliga kopplingar till sakområden, t.ex. utbildning, sociala frågor etc. tenderar att fungera bättre då de får ett tydligt fokus. Socialnämndens, äldre- och överförmyndarnämndens råd lyfts ofta som exempel på ett väl fungerande råd utifrån samverkan mellan ledamöter, förtroendevalda och tjänstemän. Enligt ledamöternas beskrivningar kännetecknas den goda samverkan i råden av en tydlig rollfördelning och kompetensutbyte mellan ledamöter, tjänstemän och förtroendevalda.

De råd som i intervjuerna uppges ha störst utmaningar inom samverkan är stadsdelsnämndernas råd, även om t.ex. Södermalms stadsdelsnämnds råd beskrivs som ett undantag. Ledamöter framför i intervjuerna att arbetet i stadsdelsnämndernas råd ofta blir rörigt och ineffektivt till följd av att ärendena berör många olika kompetensområden och att arbetsmetoden är inläsning av många dokument under stor tidspress. Det som lyfts som den viktigaste aspekten för att bevara stadsdelsnämndsråden är tillgänglighetsvandringarna eftersom dessa kräver lokalkännedom. Många av de ledamöter som intervjuats sitter i både facknämnds- och stadsdelsnämndsråd och framför att det är en stor skillnad mellan de olika rådens arbete.

Samverkan med tjänstemän en utmaning

Intervjuer med ledamöterna och tjänstemännen visar att samverkan mellan råden och tjänstemännen inte fungerar optimalt utifrån syftet att möjliggöra inflytande och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Ledamöter framför att förvaltningarna ofta intar en tillbakalutad approach där utgångspunkten är att de frågor som nämnts i råden är "redo" att tas vidare till beslut. Tjänstemän å andra sidan uppger att ett "vi-och-dem-tänk" försvårar samverkan och att de ofta utsätts för kritik när de föredrar ärenden inför råden. Detta skapar en ond cirkel motsvarande anfall och försvar där ledamöterna ofta intar en roll som kontrollanter snarare än samverkansparter.

Löpande dialog med förtroendevalda saknas

Samverkan med förtroendevalda fungerar inte optimalt enligt ledamöterna och många råd träffar inte nämnd och/eller presidium enligt instruktionerna. I de fall där råden träffar nämnd och/eller presidium enligt instruktionerna anses detta vara otillräckligt för att säkerställa ett kontinuerligt arbete som inte enbart begränsas till formella möten. Bristen på en löpande dialog med förtroendevalda begränsar både syftet att skapa delaktighet för personer med funktionsnedsättning samt att råden ska bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser.

Samverkan påverkas inte nämnvärt av att nämnder och bolagsstyrelser delar råd

Ramböll noterar inga svårigheter med samverkan utifrån att nämnder och bolagsstyrelser delar råd, som t.ex. social- äldre och överförmyndarnämnden. Rådet används snarare som ett konkret exempel på ett råd där samverkan med förvaltning och nämnd upplevs fungera bra. Däremot ser Ramböll de enskilda förvaltningarnas och nämndernas organisering av arbetet, samtliga aktörers engagemang och intresse för frågan och tidspressen i stadens ordinarie ärende- och beslutsprocesser som avgörande för en ändamålsenlig samverkan.

Samverkan med bolagsstyrelser är en stor utmaning

Ledamöter i bolagsstyrelsernas råd uppger att råden inte fungerar optimalt då kommunala aktiebolag har en annan struktur och uppbyggnad än nämnderna. Den största utmaningen uppges vara svårigheten att få insyn i bolagens arbete. Då det inte förekommer krav på transparens i kommunala bolags arbete på samma sätt som för nämnder känner ledamöter osäkerhet kring vilken typ av information de kan ta del av. Syftet med att skapa delaktighet för personer med funktionsnedsättning samt att råden ska bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser försvåras därför. Samverkan med bostadsbolagen beskrivs utifrån rådets syfte och uppdrag som en "omöjlig ekvation" av ledamöter i bolagsstyrelseråden även om möjligheten till inflytande i frågor anses viktig.

4.2.2 Rekommendationer för funktionshindersrådets struktur och samverkan

Minska antalet råd

Ramböll anser att antalet råd, utifrån nulägesanalysen, behöver minska genom att:

- Fler råd utifrån dagens upplägg och facknämnders ansvarsområden slås ihop. Förslagsvis kan t.ex. kyrkogårdsnämndens råd ingå i ett råd tillsammans med exploateringsnämndens råd och stadsbyggnadsnämndens råd utifrån fokus på fysisk tillgänglighet (se utgångspunkt 1 för vidare utredning av möjlig omorganisering).
- Stadsdelsnämndernas råd avvecklas men tillgänglighetsvandringarna på lokal nivå bevaras. Staden bör ta mer initiativ till dialog och fokusgrupper kring den fysiska planeringen och tillgänglighet. Tillgänglighetsvandringarna som sker idag bör utvecklas både genom att bredda representationen men också genom att input bevaras för att vara en del i framtida projekt inom staden.
- Facknämndernas råd bör kunna täcka de lokala frågorna vilket i stor utsträckning ändå sker utifrån dagens upplägg då ärenden går till flera råd. Detta förutsätter dock att nämnderna och förvaltningarna tar ett större ansvar för att få in funktionshindersperspektivet i lokala ärenden.
- Bolagsstyrelsernas frågor och funktionshindersperspektivet säkerställs i de facknämnder som arbetar med de frågor som bolagen ansvarar för. Utifrån nulägesanalysen är det viktigt att klargöra huruvida insyn i bolagsstyrelsernas ärenden kan efterfrågas på samma sätt som från KS och nämnderna.

Säkra representation, erfarenhet och kompetens

Staden behöver säkerställa att råden är representativa utifrån målgruppen personer med funktionsnedsättning i samhället både vad gäller typ av funktionsnedsättning och ålder (se mer under rekommendationer för rekryteringsprocessen). En bredare representation av målgruppen säkerställer en variation i perspektiv, kompetens och erfarenhet.

Tydliggör de olika aktörernas roller och ansvar

Samtliga roller och ansvar behöver tydliggöras i instruktionerna för att säkerställa en ändamålsenlig samverkan utifrån syftet med råden. Utifrån nulägesanalysen rekommenderar Ramböll att:

- Ledamöters roll och ansvar tydliggörs och definieras i instruktionerna för råden. Ramböll rekommenderar att förväntningar på ledamöter tydliggörs och att krav ställs på ansvarstagande. Ledamöternas roll ska inte vara en kontrollerande utan en samverkanspart i långsiktigt kunskapsbyggande kring tillgänglighet tillsammans med tjänstemän och förtroendevalda.
- Ordförandes och vice ordförandes roll och ansvar i rådets arbete bör tydliggöras och definieras i instruktionerna för råden. Det bör vara ordförandes och inte sekreterares roll att driva och avgränsa arbetet i råden. En stor del av det som sekreterarna utför i nuläget med planering av möten och dagordning m.m. bör därför övergå till ordförande med administrativt stöd av sekreteraren.
- Sekreterarens roll och ansvar bör tydliggöras och definieras i instruktionerna för råden. Ramböll anser att arbetet som många sekreterare idag är utför är orimligt. Sekreteraren

ska vara ett administrativt stöd till ordförande som i sin tur ska driva arbetet tillsammans med ledamöterna.

- Nämndernas roll och ansvar i förhållande till råden behöver tydliggöras i instruktionerna för råden för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig samverkan.
- Förvaltningarnas roll och ansvar i förhållande till råden behöver tydliggöras i instruktionerna för råden för en mer ändamålsenlig samverkan.

4.3 Processer och arbetssätt

I denna del presenteras en nulägesanalys samt rekommendationer för rådets *processer och arbetssätt*.

Med utgångspunkt i instruktioner för råden antagna av kommunfullmäktige har processer och arbetssätt analyserats utifrån frågeställningarna:

- Hur ser arbetet i råden ut utifrån kommunfullmäktiges instruktioner?
- Hur går ett möte till? Hur fördelas arbetsuppgifter inom råden?
- Hur bestäms vilka ärenden som ska upp i rådet? Hur ser ärendegången ut?
- Främjar arbetsformerna syftet att skapa delaktighet för de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning?
- Främjar arbetsformerna syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser?
- Hur fungerar arbetet i rådet utifrån nämndens/bolagsstyrelsen enskilda uppdrag?
- Hur fungerar rekryteringsprocessen av ledamöter?

Enligt *"Instruktioner för kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor"* beslutade av kommunfullmäktige den 15 juni 2015 ska rådets arbetsformer vara:

Rådets arbetsformer

Rådet sammanträder minst 6 gånger årligen. Ordföranden och vice ordföranden upprättar kallelse och föredragningslista. Kallelse och handlingar utsänds minst en vecka före sammanträdet. Ärenden som av tidsskäl inte hinner behandlas i rådet, får behandlas av presidiet och anmälas på närmast kommande sammanträde. Rådet ska ha gemensamt sammanträde med kommunstyrelsen minst en gång årligen och med kommunstyrelsens presidium ytterligare minst en gång. Kommunstyrelsens ordförande upprättar tillsammans med rådets presidium kallelse och föredragningslista till dessa möten. Handlingar ska tillställas ledamöterna på det medium och i den form som de själva önskar. Rådet bör ges tillfälle att via referensgrupper följa större utredningar som behandlar frågor av vikt för personer med funktionsnedsättningar. Rådet ska ges handläggarstöd och administrativt stöd av stadsledningskontoret. Sekreterarskapet (kallelse, sammanträden och protokoll) fullgörs av KF/KS kansli. Ekonomiska resurser ska ställas till rådets förfogande t.ex. för utbildning och information. Rådet har rätt att kalla förvaltningschefer eller tjänstemän som dessa utser till rådets sammanträden. Sammanträdesprotokoll justeras av ordföranden och ytterligare en ledamot. Sammanträdesprotokoll ska tillsändas kommunstyrelsen, samtliga råd för funktionshindersfrågor i staden samt Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO.

Enligt "Instruktioner för nämndanknutna råd för funktionshindersfrågor" beslutade av kommunfullmäktige 13 juni 2011 ska arbetsformerna vara:

Rådets arbetsformer

Rådet sammanträder minst 6 gånger årligen. Rådet skall träffa hela nämnden minst en gång per år och presidiet ytterligare minst en gång per år. Kallelse till dessa möten görs av nämndens ordförande. Ordföranden och vice ordföranden upprättar kallelse och föredragningslista. Kallelse och handlingar utsänds minst en vecka före sammanträdet. Ärenden som av tidsskäl inte hinner behandlas i rådet, får behandlas av presidiet och anmälas på närmast kommande sammanträde. Handlingar skall tillställas ledamöterna på det medium och i den form som de själva önskar. Förvaltningarna utser tjänstemän som skall vara föredragande. Sammanträdesprotokoll justeras av ordföranden och ytterligare en ledamot. Sammanträdesprotokoll skall tillsändas respektive nämnd samt Handikapporganisationernas samarbetsorgan i Stockholm, Kommun-HSO. Rådet ges administrativt stöd av förvaltningen. Ekonomiska resurser skall ställas till rådets förfogande t.ex. för utbildning och information.

4.3.1 Nulägesanalys processer och arbetssätt

Utmaning att arbeta utifrån instruktionerna

I intervjuer med samtliga aktörer noterar Ramböll att instruktionerna kring rådets arbetsformer antagna av kommunfullmäktige inte följs. En stor majoritet av de intervjuade ledamöterna uppger att de lokala råden inte träffar nämnd och presidium en gång per år. Ramböll ser dock att en av orsakerna till detta är att ansvar och roller i samverkan är otydliga. I de fall där råden själva tar initiativ och bjuder in nämnd och presidium att närvara fungerar detta bättre. Utifrån att kommunfullmäktiges instruktioner överlag är övergripande och så även i beskrivningen av arbetsformer efterfrågas tydliga instruktioner för rådets processer och arbetssätt. På grund av avsaknad av tydliga processer och arbetssätt har samtliga råd utformat sitt arbete på olika sätt.

Avsaknad av tydliga och avgränsade processer och arbetssätt i instruktionerna för fördelning av ärenden och rådsmöten leder till ineffektivitet och stor arbetsbelastning

Utifrån intervjuerna med ledamöter och workshop med sekreterarna noterar Ramböll att det saknas ett tydligt arbetssätt för hur urvalet av ärenden går till samt hur ärenden fördelas utifrån relevans till de olika råden. Generellt skickas remisser till nämnder och bolagsstyrelser som avgör om ärendet ska skickas vidare till det egna rådet för yttrande. I intervjuerna med ledamöter och workshop med sekreterarna framgår dock att vissa råd eller enskilda ledamöter ställer krav på sin nämnd/bolagsstyrelse och begär ut ärenden för yttrande även om det av nämnden/bolagsstyrelsen inte anses vara relevant. Av intervjuerna framgår även att många råd använder sig av en arbetsform som innebär att samtliga inkomna dokument läses av alla ledamöter. Fördelningen av ärenden och att samtliga ledamöter i råden läser alla inkomna ärenden ses som positivt utifrån att fler perspektiv (övergripande/facknämnd/stadsdelsnämnd) säkras men ineffektivt utifrån den generella tidspressen i yttrandeprocessen.

Handlingarna som går till råden för yttrande är ofta långa, skriftliga dokument. Synskadade ledamöter framför i intervjuerna att inläsningen av handlingar är en stor utmaning, särskilt under tidspress då de saknar möjligheten att snabbläsa och måste lyssna igenom hela dokumentet. Nuvarande arbetsform som förutsätter genomläsning av skriftliga dokument är även en utmaning för hörselskadade ledamöter.

Ramböll noterar utifrån intervjuerna med ledamöter och workshopen med sekreterarna att det saknas tydliga arbetssätt och rutiner för hur möten ska förberedas, utformas, genomföras och avgränsas. Detta leder till stor variation i hur de enskilda råden arbetar innan, under och efter möten och innebär en stor arbetsbelastning för såväl ledamöter som sekreterare. Ramböll ser att detta hänger ihop med det som framgår i nulägesanalysen för struktur och samverkan om otydlighet i rollfördelningen och att sekreteraren ofta förväntas ta stort ansvar för sådant som egentligen är

någon annans ansvar. De råd som idag har en tydlig agenda, arbetsfördelning och mötesstruktur fungerar överlag bättre och blir tydligare för rådsmedlemmarna utifrån syfte och uppdrag

Under intervjuerna lyftes att alla förvaltningar inte har en process/rutin som säkerställer att de utifrån instruktionerna för de nämndknutna råden utser tjänstemän som ska vara föredragande på varje sammanträde. Ledamöterna ser det som mycket problematiskt att många råd idag har stora utmaningar med att få tjänstemän och chefer från förvaltningarna att närvara på möten. I många fall är det råden som måste ta initiativ och bjuda in tjänstemän. Det finns undantagsfall där det är en rutin att såväl ansvariga tjänstemän som chefer närvarar på varje sammanträde. Detta leder till större möjlighet till delaktighet och inflytande för ledamöterna.

Arbetsformerna blir ofta forum för klagomål och är huvudsakligen problemorienterade

Ramböll ser utifrån intervjuerna med ledamöter att råden inte alltid blir ett forum för inflytande, dialog och kompetensutbyte. Många ledamöter uppger att fokus under möten ofta är frågor som ligger utanför rådets ansvar och möjlighet att påverka/vara rådgivande. Såväl ledamöter som intresseorganisationernas och stadens tjänstemän lyfter att mötena ofta blir forum för klagomål och synpunkter på t.ex. trafik och utemiljö. Dessa synpunkter samlas i protokollet och skickas vidare till den egna nämnden även om frågorna inte ingår i nämndens ansvarsområde. Missnöjet kanaliseras inte på ett adekvat sätt utifrån stadens struktur för att lämna synpunkter och klagomål via stadens webbplats eller app för "felanmälan och synpunkter på stadens trafik- och utemiljö". Orsaken till detta uppges vara att funktionerna inte fungerar ändamålsenligt och att ärendena "staplas på hög" men också att rådets rådande upplägg ger utrymme för detta.

I intervjuer med tjänstemän samt vissa ledamöter framgår att arbetsformerna ofta är problemorienterade och fokuserar på anmärkning vilket lett till låga förväntningar utifrån rådgivning och kompetensutbyte inom samverkan. Ramböll ser även att det bland ledamöterna finns en utbredd avsaknad av förståelse och hänsyn till tjänstemännens och stadens förutsättningar och möjligheter, exempelvis vad gäller tidsgränser för besluts- och genomförandeprocesser, som anses ha skapats av känslan av avsaknaden till påverkan från ledamöterna.

I intervjuerna med ledamöter framgår att problematiken med fel fokus och ineffektiva arbetssätt är särskilt stort i de stadsdelsnämndsknutna råden. Ramböll ser detta som ett resultat av att stadsdelsnämnderna berörs av många olika typer av ärenden vilket försvårar för råden att hålla ett tydligt fokus och avgränsa sitt arbete. De ineffektiva arbetssätten uppges leda till att många nya potentiella ledamöter blir omotiverade att engagera sig och att tjänstemän inte känner att de får adekvat kompetensutbyte. Ledamöterna uppger även i intervjuer att många av råden på grund av detta har övergått till att fokusera på social interaktion snarare än samverkan utifrån syftet.

Det saknas arbetssätt som säkerställer effektivitet och återanvändning av tidigare kunskap och erfarenheter

Rådets synpunkter i enskilda frågor och ärenden tas inte om hand inom förvaltningarna på ett sätt som säkerställer återanvändning. Detta för att det saknas arbetssätt och rutiner för hur tjänstemän och råden tillsammans kan utveckla kunskap kring tillgänglighet som kan "återanvändas" i framtida projekt. Om rådet har synpunkter på t.ex. en cykelbana eller en idrottshall kan framtida arbete med liknande projekt underlättas genom att synpunkterna tas om hand i ansvarig förvaltning. Såväl ledamöter som sekreterare lyfter att det även saknas en tydlig process för återkoppling gällande rådets tidigare synpunkter i ärenden. Detta leder till att råden "hänger i luften" och inte känner att de är delaktiga och bidrar med sin kompetens.

Stora utmaningar i beredningen av ärenden

Råden kommer in för sent i beredningen av ärenden. Detta är framförallt en utmaning när:

- Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor ges möjlighet att framföra synpunkter i ärenden. Detta sker först när rotlarna har remitterat ett ärende för synpunkter vilket uppfattas som sent då ärendet redan har passerat de lokala råden för synpunkter och ett förslag är utarbetat
- Förslag kommer från kommunstyrelsen och går ut för synpunkter till berörda nämnder. Då hinner råden sällan inkluderas

Nämndernas generellt korta beredning av ärenden innebär stor tidspress framförallt för tjänstemännen. Det får till följd att rådets synpunkter sällan tas med i det stadium som är viktigast för att kunna få inflytande. Ramböll noterar utifrån intervjuer med ledamöter och workshop med sekreterare att synpunkter tas bättre omhand i de fall där råd involveras tidigt. De råd som får ta del av inkomna ärenden i ett tidigt stadium och vars synpunkter inkluderas i tjänsteutlåtandet, uppfattas fungera bättre utifrån möjlighet till påverkan i arbets- och beslutsprocesser. Sekreterarna i de råd där nämnden har gått från att involvera råden sent (när tjänsteutlåtandet är färdigt) till tidigt (innan tjänsteutlåtandet påbörjats eller i bästa fall i planeringsfasen) uppger att detta har haft en positiv effekt på möjligheten till inflytande. Dock anser och förstår Ramböll att detta är en stor utmaning utifrån den generella tidspressen och att tjänstemännen inte bär ansvaret för att råden kommer in för sent.

Utmaningar med nominering och rekrytering

Nominering och rekrytering av ledamöter uppges av samtliga parter vara en av de största utmaningarna med funktionshindersråden idag. Intresseorganisationerna uppger att det är svårt att nominera ledamöter till råden, dels för att möten oftast hålls på dagtid och dels för att ingen ersättning utgår för förlorad arbetsförtjänst. I workshopen med sekreterarna lyfts nomineringsprocessen dessutom som problematisk utifrån att endast HSO, SRF och DHR har rätt att nominera ledamöter till råden. Detta anses leda till underrepresentation av personer som är medlemmar i andra intresseorganisationer eller personer med funktionsnedsättning som inte är medlemmar i intresseorganisationer.

Ramböll ser även, vilket har nämnts tidigare, att det stora antalet råd försvårar möjligheten att fylla platserna och samtidigt säkerställa engagemang och kompetens i råden för att få rätt fokus i arbetet. Ramböll anser att samordningsuppdraget utifrån dagens upplägg och svårigheter med rekrytering medför stora utmaningar och innebär ett mycket stort ansvar som kan vara svårt att balansera för intresseorganisationer utöver det ordinarie uppdraget att driva de egna frågorna.

4.3.2 Rekommendationer för funktionshindersrådets processer och arbetssätt

Definiera processer och arbetssätt för de olika momenten i rådets arbete i instruktionerna

Arbetsformerna i instruktionerna för råden behöver tydliggöras. Tydliga arbetssätt och processer för arbetet i råden behöver tas fram för att förhindra möjlighet till egen tolkning och utformning av arbetet. Ramböll rekommenderar att följande definieras i instruktionerna för råden:

- En tydlig och avgränsad process för fördelning av ärenden som säkerställer att inget missas samtidigt som det blir tydligt vilka råd som berörs av vilka ärenden.
- Tydliga arbetssätt för hur ärenden ska bearbetas av ledamöter inför rådsmöten för att förhindra dubbelarbete (se mer under nulägesanalys av struktur och samverkan, roller och ansvar). Ramböll ser att det förslagsvis bör vara ordförande som fördelar ärenden för screening till rådsmedlemmar och att dessa sedan föredrar ärendet för övriga rådsmedlemmar.
- Tydliga riktlinjer för hur, när (dagtid/kvällstid) och var (stadens lokaler och/eller möjlighet till digital närvaro) rådet träffas och hur agendan ska se ut.
- Ett arbetssätt som säkerställer att rådets synpunkter tas tillvara av stadsledningskontoret och förvaltningarna för framtida arbete med liknande projekt underlättar och effektiviserar arbetet.

Råden måste ges möjlighet att komma in tidigare i beslutsprocessen

Ramböll anser att det mest effektiva arbetssättet som säkerställer en ändamålsenlig samverkan utifrån syfte, inflytande och kompetensutbyte samt ett konstruktivt arbete är dialog mellan staden och råden i planeringsstadiet. Rådens synpunkter bör beaktas i förvaltningens underlag då råden inte fyller någon funktion när deras synpunkter tas med när ärendet redan bearbetats. Detta gäller även för kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor där det övergripande perspektivet är särskilt viktigt att få med i planeringsstadiet. För att råden ska ges möjlighet att komma in tidigare i processen behöver staden tydliggöra processer och arbetssätt i instruktionerna som möjliggör samverkan genom dialog mellan tjänstemän och råden.

Särskilda dialog- och fokusgrupper

Förvaltningarna bör med stöd av råden skapa dialog- och fokusgrupper vid behov av rådfråkning inom specifika områden. Det är ett enkelt sätt för staden att snabbt få in synpunkter kring specifika frågor som rör tillgänglighet och andra funktionshindersfrågor samt för målgruppen att känna delaktighet och inflytande. På så sätt kan förvaltningarna styra fokus och frågeställningar samt avgränsa fokus till det specifika området.

Definiera vilken typ av administrativt stöd utöver sekreterare som staden kan erbjuda

Instruktionerna behöver på ett tydligare sätt redogöra för vad det innebär att förvaltningen ska ge råden ekonomiskt och administrativt stöd.

Förbättra nominerings- och rekryteringsprocessen

Ramböll anser att det finns ett stort värde i att Stockholms stad, som en objektiv part, tar över samordningsuppdraget för nominering och rekrytering av ledamöter. Nominerings- och rekryteringsprocessen behöver utöver det anpassas för att säkerställa representation utifrån funktionsnedsättning och ålder. Ramböll anser även att det behövs en tydligare kravställning på ledamöter och ett förtydligande av rådets syfte för att stärka rådets anseende. Att stärka rådets anseende är viktigt för att öka tjänstemännens vilja att vända sig till och använda sig av råden. Ramböll rekommenderar att Malmö stads upplägg används för inspiration och utgångspunkt. Det är dock viktigt att ha i åtanke att Malmö stad endast har ett kommunövergripande råd vilket innebär att många delar av modellen förutsätter ett fåtal råd. De delar som Ramböll anser bör kunna användas som inspiration är följande:

1. Organisationer (samtliga i Stockholms stad) anmäler intresse att delta i råden. Vid intresseanmälan bifogas undertecknad årsmöteshandling, verksamhetsberättelse, organisationens medlemsantal i Stockholm per den 31 december året före varje valår samt stadgar för organisationen.
2. Områden och perspektiv som bör säkerställas genom nominering och rekrytering av ledamöter är rörelsehinder, synskada, hörselskada, psykiska, kognitiva och medicinska funktionsnedsättningar för att få en bred representation utifrån typ av funktionsnedsättning. I första hand väljer organisationerna inom respektive område gemensamt sin ledamot.

4.4 Styrning och ledning

I denna del presenteras en nulägesanalys samt rekommendationer för rådets *styrning och ledning* som har analyserats utifrån frågeställningarna:

- Hur styrs och leds rådets arbete?
- Hur säkerställs att arbetet är ändamålsenligt? Hur följs rådets arbete upp?

4.4.1 Nulägesanalys styrning och ledning

Ägarskap och styrning av arbetet saknas

Ledamöter efterfrågar överlag en tydligare styrning och ledning av råden. Ledamöter efterfrågar även ett större ansvarsutkrävande av ordföranderollen då det råder en utbredd avsaknad av ordföranden som styr och avgränsar rådets arbete och fokus.

Brist på uppföljning av rådets arbete

I intervjuerna med ledamöter lyfts bristen på uppföljning som en av orsakerna till utmaningarna med råden vilket försvåras av att det saknas tydliga mål för rådets arbete (se nulägesanalys och rekommendationer för uppdrag och mål). Bristen på en årlig uppföljning av rådets arbete såväl inom råden som från nämndernas och stadens sida innebär en stor utmaning när det kommer till förbättrings- och effektiviseringsarbete samt säkerställande av att råden uppfyller sitt uppdrag, syfte och målsättningar.

4.4.2 Rekommendationer för funktionshindersrådets styrning och ledning

Tydligare styrning och ledning av råden

Ramböll rekommenderar att staden i instruktionerna för råden tydliggör hur råden ska styras och ledas. Ramböll rekommenderar även att staden definierar kommunstyrelserådets roll i styrning och ledning av arbetet i förhållande till de nämndknutna råden. Eftersom råden är rådgivande till nämnden är det viktigt att klargöra om det är nämnden som har ägarskap i frågan om råden eller om ägarskapet ligger på en övergripande nivå hos t.ex. stadsledningskontoret. Då råden är rådgivande till nämnderna ser Ramböll att denna relation oavsett vem som styr arbetet måste bli tydligare och att nämnderna behöver ta ett tydligare ansvar för sin del av arbetet. Nämnderna måste säkerställa att programmet används som styrdokument och kommunicera målen tydligt för råden så att råden förstår vad fokus är utifrån programmet samt hur de kan inkluderas i arbetet.

Årlig uppföljning av arbetet behövs

Ramböll rekommenderar att rådets arbete årligen följs upp för att säkerställa att arbetet är på väg i rätt riktning, för att kunna arbeta med förbättringar och säkerställa en ändamålsenlig samverkan. Förslagsvis bör uppföljning göras genom att råden tar fram "verksamhetsberättelser" (se rekommendationer för uppdrag och mål).

4.5 Kompetens

I denna del presenteras en nulägesanalys och rekommendationer för rådets *kompetens*. Området har analyserats genom följande frågeställningar:

- Uppfyller råden syftet att bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i staden?
- Finns tillräckligt med kompetens i råden för att säkerställa en ändamålsenlig samverkan?
- Vad behövs för att stärka kompetensen i råden?

4.5.1 Nulägesanalys av funktionshindersrådets kompetens

Ett brett funktionshindersperspektiv säkerställs inte i råden idag

I intervjuerna med ledamöter framförs att enskilda ledamöter har goda kunskaper om den egna funktionsnedsättningen men ofta saknar insyn och perspektiv utifrån andra funktionsnedsättningar (se även nulägesanalys för processer och arbetssätt/nominerings- och rekryteringsprocessen). Ramböll ser detta som en stor utmaning utifrån syftet att råden ska bidra med kompetens och ett stärkt funktionshindersperspektiv i stadens arbete och beslutsprocesser.

4.5.2 Rekommendationer för funktionshindersrådets kompetens

Ramböll ser att de rekommendationer som tidigare angetts kring t.ex. rekryteringsprocess och arbetssätt även bidrar till lösningar på utmaningarna med kompetens utifrån nulägesanalysen.

4.6 Kultur

I denna del presenteras en nulägesanalys och rekommendationer utifrån rådets kultur. Ramböll har inte ställt konkreta frågor till intervjupersonerna kring kultur. Synpunkterna som legat till grund för nulägesanalysen har framkommit genom övriga frågeställningar och lyfts som en viktig aspekt i arbetet.

4.6.1 Nulägesanalys kultur

Kulturen präglas av konflikter mellan intresseorganisationerna

Ramböll ser genom intervjuer med samtliga parter att kulturen präglas av gamla konflikter mellan intresseorganisationerna vilket försvårar rådets arbete. Resultatet blir ineffektiva möten och svårigheter att arbeta utifrån ett brett funktionshindersperspektiv som representanter för hela funktionshindersrörelsen.

Kulturen präglas av målgruppens erfarenhet av att alltid vara motarbetade och behöva försvara sina rättigheter

Ramböll ser i intervjuerna med samtliga parter att kulturen präglas av erfarenheten och perspektivet att vara en särskilt utsatt grupp i samhället som ofta motarbetas och måste kämpa för sina intressen och rättigheter.

4.6.2 Rekommendationer kultur

Ramböll ser att de rekommendationer som tidigare angetts kring t.ex. rekryteringsprocess och arbetssätt även bidrar till lösningar på utmaningarna med kultur utifrån nulägesanalysen.

5. UTGÅNGSPUNKTER FÖR VIDARE UTREDNING AV OMORGANISERING

Utifrån stadsledningskontorets förfrågan har Ramböll tagit fram utgångspunkter inför en eventuell omorganisering av stadens funktionshindersråd. Ramböll vill dock poängtera att dessa utgångspunkter kräver närmare utredning och fördjupad analys då de framförallt baseras på intervjuerna i denna utvärdering och fler perspektiv behöver beaktas. Hänsyn har även tagits till rådande organisering och utgångspunkter för arbetet i Stockholms stad, till exempel *Programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023*. Oavsett framtida organisering anser Ramböll att en förutsättning för en ändamålsenlig samverkan är implementering av rekommendationerna i kapitel 4 då organisering i sig inte enskilt kommer lösa utmaningarna med samverkan inom råden idag.

5.1 Utgångspunkt 1: Facknämndsråd och kommunstyrelsens råd

– Låg komplexitet och mindre förändring utifrån nuvarande organisation och upplägg

Övergripande om förslaget

Den föreslagna utgångspunkten innebär i stort att kommunstyrelsens råd bevaras, att facknämndernas råd bevaras med viss justering i form av sammanslagning av vissa råd och att stadsdelsnämndernas och bolagsstyrelsernas råd till stor del utesluts. Skälen till denna utgångspunkt beskrivs nedan i mer detalj men är en konklusion i enlighet med input från samtliga intervjuer. Ramböll ser utifrån intervjuer med ledamöter och tjänstemän att den generella uppfattningen är att det idag finns för många råd. Mängden råd och därmed mängden ledamöter är också ett av skälen till utmaningarna med rekrytering. Det är också ett skäl till att det finns utmaningar med att få till ett effektivt rådsarbete då det idag är en mängd dubbelarbete inom rådets arbete genom att t.ex. samma ärenden ofta bearbetas i flera råd. Rambölls slutsats är därför att antalet råd bör

minskas. Anledningen till att stadsdelsnämndernas råd föreslås tas bort är för att intervjuerna visar att de råd som har tydliga kopplingar till sakområden (facknämndernas råd), t.ex. utbildning, sociala frågor etc. tenderar att fungera bättre genom att de beskrivs ha ett tydligare fokus. Utöver det att samma ärenden ofta lyfts i både stadsdelsnämndernas råd och fackdelsnämndernas råd där tidspressen i ärendehantering är mer pressad i stadsdelsnämndernas råd, enligt ledamöternas syn. Bolagsstyrelsernas råd tas förslagsvis också bort utifrån de utmaningar som ledamöterna framför avseende möjlighet till insyn i ärenden (beskrivet under kap. 3.2.1). Om staden ändå anser att vissa bolagsstyrelseråd ska bevaras så kan de inkluderas i råd utifrån sakområden. Ett exempel kan vara enligt bilden nedan där man inkluderar bostadsbolagens råd med exploateringsnämndens, stadsbyggnadsnämndens och kyrkogårdsnämndens råd. Vidare föreslås vissa av facknämndernas råd slås ihop utifrån nämndernas ansvarsområden och fokus då detta framkommit som förslag under intervjuerna och kan effektivisera arbetet ytterligare.

En möjlig utgångspunkt för vidare utredning är den föreslagna organiseringen enligt bilden ovan, Utgångspunkten innebär att Stockholms stad går från 27 råd till 7 råd och således från 194 platser, enligt nuvarande instruktioner, till 54 platser.

Förslaget baseras på följande:

- Kyrkogårdsnämndens råd slås samman med exploateringsnämndens och stadsbyggnadsnämndens råd utifrån rådets fokus idag på fysisk tillgänglighet. I denna konstellation finns även möjlighet att lägga till bolagsstyrelseråden om det bedöms vara viktigt för att säkerställa tillgänglighetsperspektivet i deras arbete. Ramböll ser dock att samverkan blir mer utmanande utifrån bolagens unika struktur och arbetssätt (framgår i nulägesanalysen kap. 3.2.1)
- Idrottsnämndens och kulturnämndens råd slås samman utifrån deras fokus på fritidsaktiviteter
- Utbildningsnämndens råd och arbetsmarknadsnämndens råd slås samman utifrån kopplingen mellan utbildning och arbete. Här finns även möjlighet att lägga till Stockholms Business Region om det bedöms vara viktigt att säkerställa tillgänglighetsperspektivet i deras arbete. Ramböll ser dock att samverkan blir svår utifrån bolagens unika struktur och arbetssätt (framgår i nulägesanalysen kap. 3.2.1)

Fördelar

Antalet råd minskar och det blir lättare att arbeta med förbättringar utifrån att det är färre råd att fokusera på. Eftersom antalet råd minskar gör även antalet platser att tillsätta det och nominerings- och rekryteringsprocessen underlättas. Den största fördelen är dock att det blir en tydlig

koppling till sakområdet där rådets fokus avgränsas och tydliggörs samtidigt som råd som representerar nämnder med frågor som går in mycket i varandra samverkar mer utifrån nya sammanslagningar och stuprörsarbetet motarbetas. Många facknämnder är bekanta med arbetet utifrån att råden redan finns under denna konstellation, även om samverkan idag till stor del brister utifrån de aspekter som belysts i nulägesanalysen. Med det här förslaget kan staden säkerställa att funktionshindersperspektivet beaktas både på övergripande kommunstyrelsenivå, facknämnds nivå och i de egna bolagen.

Utmaningar

Som tidigare nämnts är en förutsättning för att förbättra samverkan med råden att de rekommendationer som Ramböll lyfter i kapitel 4 genomförs då ingen struktur enskilt kan leda till en bättre samverkan. Det krävs en insats att förtydliga rådsarbetet generellt enligt Rambölls rekommendationer vilket inte kan understrykas nog. Förslaget ovan kan också innebära utmaningen med att säkerställa det lokala perspektivet då stadsdelsnämndernas råd avvecklas. Då både tjänstemän och ledamöter anser att stadsdelsnämndernas råd fyller en viktig funktion i tillgänglighetsvandringarna är det viktigt att säkerställa att dessa anordnas även om råden skulle avvecklas.

5.2 Utgångspunkt 2: Ett övergripande råd

– Hög komplexitet och stor förändring utifrån nuvarande organisation och upplägg

Förslaget är utformat med inspiration från Malmö stads arbete med funktionshindersråd.

Övergripande om förslaget

Denna föreslagna utgångspunkt innebär en större förändring med hög komplexitet och kan därför vara ett upplägg att sträva efter på lite längre sikt efter vidare utredning. Förslaget baseras bl.a. på att Ramböll utifrån intervjuer med ledamöter och tjänstemän ser att den generella uppfattningen är att det idag finns för många råd. Utöver det baseras förslaget även på att rekryterings- och nomineringsprocessen försvåras av det stora antalet platser att tillsätta idag och att arbetssättet behöver övergå till fokus på dialog. De arbetssätt som tillämpas idag (även i utgångspunkt 1) förutsätter genomläsning av dokument och ärenden vilket uppfattas som tidskrävande.

Förslaget innebär att samtliga råd förutom kommunstyrelsens råd tas bort. Fokus blir dialog och samråd snarare än att rådet är en kontrollinstans vilket idag är en av de stora utmaningarna som skapar frustration i samverkan. I de ärenden där det behövs kan dock rådets mer detaljerade synpunkter inhämtas med tydligt definierade arbetssätt (se Rambölls rekommendationer för processer och arbetssätt). Genom att dialog blir det huvudsakliga arbetssättet kan ärendegången underlättas för samtliga trots att tidspressen som finns idag kvarstår. Detta genom att det är mindre tidskrävande för tjänstemän och förtroendevalda att samtala med råden än att inhämta och invänta deras skriftliga synpunkter, läsa igenom och bearbeta dem. På så sätt underlättas och effektiviseras, med hjälp av tydliga arbetssätt och rutiner, inhämtning av rådets synpunkter i planeringsstadiet.

Utifrån att antalet råd minskar och kommunstyrelsens råd får ett bredare uppdrag bör antalet ledamöter utökas till ett antal som är rimliga utifrån den arbetsbörda det skulle innebära att säkerställa att funktionshindersperspektivet beaktas inom stadens samtliga verksamheter. Områden och perspektiv som bör säkerställas i rådet utifrån ledamöter är rörelsehinder, synskada, hörselskada, psykiska, kognitiva och medicinska funktionsnedsättningar.

Fördelar

Ett råd knutet till kommunstyrelsen ger ett stärkt övergripande, strategiskt arbete med funktionshindersfrågor i staden. Rådet har också i uppgift att lämna synpunkter i kommunövergripande frågor som berör personer med funktionsnedsättning. Förslaget innebär färre ledamöter att tillsätta vilket underlättar rekryteringen utifrån att säkerställa kompetens och bred representation. Genom att rekrytera ledamöter från fler organisationer än i dag ökar också möjligheten för en mer heterogen sammansättning av ledamöter i rådet

I längden innebär förslaget att staden arbetar med att säkerställa kompetens hos tjänstemän och ger dem förutsättningar att tillämpa ett tillgänglighetsperspektiv i sitt ordinarie arbete. För att inte tappa det lokala perspektivet är det viktigt att staden anordnar tillgänglighetsvandringar på regelbunden basis samt inrättar en återkommande rutin för dessa. Till tillgänglighetsvandringarna bjuds intresseorganisationerna in. På så vis förloras inte granskningsfunktionen som är viktig för stadens tillgänglighetsarbete.

Utmaningar

Den stora nedskärningen av råd ställer krav på resurser av Stockholms stad för arbetet med nominerings- och rekryteringsprocessen. Nulägesanalysen visar att det är svårt att få med kommunstyrelsens råd i ett tidigt stadium vilket behöver säkerställas om staden bara har ett övergripande råd. Ytterligare en utmaning blir att säkerställa perspektiv utifrån facknämndernas ansvarsområden som idag säkerställs genom att facknämnderna har egna råd. Likaså är en utmaning att säkerställa det lokala perspektivet som idag finns i stadsdelsnämndernas råd och anses vara viktigt när råden t.ex. ska lämna synpunkter i ärenden som rör fysisk tillgänglighet.

Förändringen kräver att instruktionerna revideras för att tydliggöra rådets syfte, uppdrag, arbets sätt och processer m.m. för att säkerställa en rimlig arbetsbörda för ledamöterna då rådets karaktär skiljer sig betydligt från dagens upplägg. Rådets fokus och karaktär blir ett forum för samråd där grunden och den huvudsakliga arbetsmetoden är dialog för inflytande och kunskapsdelning.